Ч. 280 (14.177). Львів, неділя 20. жовтня 1935. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, ІІ. пов. — Конто почт. щадн. 504-060. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: в Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Воєнні труднощі італійців.

ПЕРЕД ПОШИРЕННЯМ ІТАЛІЙСЬКОГО НАСТУПУ НА ПІВНІЧНОМУ ФРОНТІ

ПАРИЖ, 19. 10. ПАТ. Згідно з вістками з італійських джерел на днях треба дожидати відновлення італійського наступу на фронті під Адуею.

Кореспонденти французьких щоденників з Азмари стверджують, що головною перешкодою, що її зустрічають італійці є характер терену. Бої йдуть в місцевості, де терен безнастанно змінюється. Війська мусять сходити з височини 2500 м. до рівня 1600 м., щоб знову виходити на 2000 або 2500 м. угору. Поважною причиною повільного походу італійців є теж велика смертність серед вючних звірят. Наочні свідки з великим признанням висказуються про італійських вояків.

АБІСИНЦІ ЗАВЗЯТО БОРОНЯТЬ ГОРИ МУССА АЛІ.

Відокремлена італійська кольона, що найшлась на пустині на північ від французького Сомалі по завзятих боях завернулась до Еритреї. Абісинці завзято боронять гори Мусса Алі та замикають доступ до великих рівнин провінції Авсса. Данкалісии затроюють криниці.

ІТАЛІЙСЬКІ ЛЕТУНИ ЗБОМБАРДУВАЛИ МАКАЛЄ.

ПАРИЖ, 19. 10. ПАТ. Згідно з інформаціями що наспівають з ріжних джерел **треба сподіватись на північному фронті поширення італійського наступу у напрямі Макале.** На терен воєнних ділань приїхав шеф італійського генерального штабу маршал Бадоліо.

Вже вчора італійські летуни збомбардували Макале, абісинці потерпіли великі страти. Італійські війська пішли вперед долиною ріки Сули. Передні стежі італійських військ дійшли мабуть до **Аданіеско** в віддалі 30 км. на північний схід від Макале. Згідно з приказом негуса військо раса Сеюма відступають, зударяючись у сутичках з італійцями, що в тих битвах зазнали важких страт. **Досі не знати, чи абісинці боронитимуть Макале, чи застосовуючи свою дотеперішню тактику завернуть свої війська з міста без битви.** На всякий випадок треба зазначити, що кампанія на південь від Макале буде для італійців дуже прикра з огляду на комунікацію. Треба здогадуватись, що італійські війська на тім терені не приступлять до акції без попередньої довшої підготови.

На південному фронті італійська армія далі знерухомлена, бо в провінції Огаден падають зливні дощі.

КОНЦЕНТРАЦІЯ АБІСИНСЬКОЇ АРМІЇ.

Поза безпосереднім тереном воєнних ділань відбувається далі концентрація абісинських **збройних сил. З Аддіс-Абеби повідомляють, що рас Касса получився з військами раса Сеюма. До Аддіс-Абеби надходять в останніх днях численні транспорти зброї і муніції.**

В південній частині провінції Данакіль між Діредауа й Аддіс-Абебою прийшло до заворушень. Шейх Бене, що стоїть на чолі одного з племен Данкалі виступив проти військ, що їх прислав негус. Ті заворушення вибухли у селах Тадея і Мальба, що є між Анкобером і залізничою лінією Аддіс-Абеба- Джібуті.

Про положення в окупованій частині Абісинії італійські джерела повідомляють, що **помножуються там акти льояльности місцевих мешканців супроти італійської влади.** Стан здоровля і прохарчування в цих районах добрий. Про це переконався підчас перегляду шеф військового санітаріяту Кастелляні. В цім районі викрили мабуть багато джерел і збільшено засоблення в воду, яке давніше не домагало.

Італійська влада віддала до розпорядимости пароха коптійської церкви Пресвятої Марії Діви в Аксумі 10 тис. долярів. Околичне населення відбуває паломництва до святого міста. На новій дорозі, що сполучує Адуу й Аксум курсують в обох напрямах італійські вантажні авта. З англійських джерел подають, що 35 тис. робітників, що є при армії в окупованих районах просило ґен. Де Боно, **щоб звільнив їх від праці при будові доріг і призначив до чинної армії.** Команда відкинула просьбу, вказуючи робітникам, що **їх праця є конечна до перемоги.**

З АДДІС-АБЕБИ ЗАБРАЛИ АРСЕНАЛИ.

АДДІС-АБЕБА, 19. 10. ПАТ. Арсенали, що **були у столиці, перенесено до незнаних стратегічних центрів.**

ІТАЛІЙСЬКІ МАСОНИ ПІДТРИМУЮТЬ МУСОЛІНІЯ.

БОСТОН, 19. 10. ПАТ. Масонська льожа синів Італії в Америці, що має 140.000 членів, одноголосно ухвалила бойкот усіх англійських товарів. Водночас постановила вислати до Італії 4 тис. белів бавовни. Льожа домагається від 5 міліонів американських громадян італійського походження, щоб бойкотували товари з цілої британської імперії.

АНГЛІЯ НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ.

КАЇРО, 19. 10. ПАТ. **Британський гарнізон в Єгипті скріпили бригадою піхоти, яку тимчасово задержали в Александрії.** Два батальони, один єгипетський і один англійський, вислали до Мерсаматрут на західній кордон пустині. **Всі поїзди, що їдуть у напрямі пустині зайняті транспортами війська і воєнного матеріялу.** На верблюдах перевозять гармати малого калібру.

Перший італійсько-британський інцидент.

БЕРЛІН, 19. 10. ПАТ. З Риму повідомляють: Згідно з інформаціями „Аціоне кольоніяле“ у Порт Судан на Червоному морі прийшло до першого італійсько-англійського **інциденту.** Італійський пароплав „Марта“, що плив з Таранто до Массави, задержав на Червоному морі британський контрторпедовець і перевів на ньому ревізію. Італійські кола добачують у цім доказ тягнення британської маринарки заповідь пильних англійських **пляків** щодо італійських кораблів.

Катастрофальна політика литовського уряду.

ПАРИЖ, 19. 10. ПАТ. Агенція Аваса повідомляє з Талліна, що багато визначних достойників вручило в Ковні на руки президента литовської републики меморіял, що вказує на небезпеку, яку може спричинити для краю політика теперішнього уряду. Меморіял підписали: два президенти: Стульгінскіс і Ґрінюс, та пять колишніх премієрів: Девідайтіс, Ґрінюс Славенінос, Бісірас і Гальванаускас. Меморіял вказує на конечність переведення далекосяглих реформ, тимбільше, що теперішній уряд не хоче скликати сойму.

ПАРИЖ, 19. 10. ПАТ. **Повідомляють з Ковна, що меморіял, який склали президентові Сметоні, хоч його ще не оголосили, є без сумніву дуже важливим актом у внутрішній політиці Литви, над яким ковенський уряд не зможе перейти до денного порядку**

САЛЯ.

Львів, 19. жовтня 1935.

Наші люди залюбки ведуть розмови на теми високої і найвищої політики та з насолодою вирисовують нову карту Европи. З подивугідною легкістю розвязують всі найбільш заплутані міжнародні проблеми — за каварняним столиком чи в атмосфері касинового задовілля. Колиб який чужинець, убравши шапку-невидимку, прислухався такій розмові, з дива не вийшов би, яку то силу представляємо ми, українці, при вирішуванні долі світа. Одночасно нема таких високих нот, яких не можна би одним віддихом брати, коли мова про розбудову нашої внутрішньої сили: тут і здобування міст і Промисловий Банк для фінансування фабрик і цілі Союзи фізичного виховання. Одночасно істнує манія ювилеїв, для святкування яких скликується комітети і підкомітети та які очевидно, вимагають чималих фондів, що розпливаються здебільша на влаштування академій чи на ювилейні, швидко порохом припорошені, видання. Нахил до ефектовних зовнішніх форм — це вже риски української національної вдачі, яких не затерла навіть одідичена у спадщині після Австрії — бюрократична формалістика. А поруч із замилуванням до великих слів великої сили, облогом лежить безліч цілком маленьких і найбільш настирливих справ, залежних виключно від нас самих, від нашої енергії та збірного зусилля. І тому може не від речі буде сьогодні, на цьому місці, на якому пишемо звичайно про великі світові проблеми і великі справи нашого внутрішнього життя, звернути увагу на одну таку маленьку справу, яка дійсно повинна би дочекатись своєї позитивної полагоди.

Цією справою є брак великої української репрезентаційної салі у Львові. Скільки то разів писалось уже у нашій пресі про наші театральні болячки, скільки то анкет відбулось на ту тему: всі висновки зводились до того, що сутньою причиною браку постійної української театральної станиці у Львові є брак власного театрального будинку, чи такого будинку, в якому булаб саля зі сценою, кулісами та відповідними кімнатами на ґардероби. Знаємо, що з усього театрального шуму по нинішній день нічого путнього не вийшло: свого театрального будинку у Львові надалі не маємо. Цього року виїмково ця справа втратила дещо на гостроті через скасування другого польського міського театру і через легші умовини винайму театральної салі на окремі вистави. А проте не втратило на гостроті питання, що ми надалі не маємо у Львові будинку, який міг би бути осередком українського культурного і заразом товариського життя, такого будинку, що його має кожне свідоміше село, кожне східно-галицьке містечко. Таким будинком міг би бути Народній Дім, якщоб від кільканадцяти літ не сидів у руках москвофільської кліки, що з Народного Дому зробила пристановище кількох „русских“ централь — здебільша фіктивних установ та організацій.

Наскільки такий осередок потрібний, бачимо з того, що істнує впр. кілька обєднань наших інтелектуальних сил (Товариство письменників і журналістів, АНУМ, СУПРОМ), які не мають своїх домівок та які мусять кожний раз добиватись за салями на свої прилюдні виступи, — відчити чи літературно-мистецькі імпрези. З переходом Народнього Дому в руки москофілів, відпала теж тамошня саля, як осередок українського товариського життя. Поминаючи труднощі дістати ту салю в попередніх роках, коли щоденно йшли там вистави міського польського театру, тамошня саля времонтована в той опосіб, що не годиться на ніякі вечірки (амфітеатральна трівка підлога й несувальні крісла). Нібн це дрібниця, але та дрібниця впр. минулого року коштувала українські товариства, які влаштовували карнавалові імпрези, близько *20.000 зол.!* Двацять тисяч золотих за кілька місяців у чужі руки за винаєм саль на балі й вечерниці! Чи це нормальне явище, щоб українці міста Львова досі не мали такої власної салі, щоб досі не було такої української установи, яка моглиб амортизувати всі видатки на цілорічну адміністрацію свого будинку та ще й розбудовуватись із впливів з українських кишень, що випорожнюються сьогодні у користь чужинецьких власників?!

Коли не можемо дозволити собі на будову спеціяльного українського театрального будинку у Львові, то необхідний у Львові *Дім Української Культури*, з величавою салею та кільканацяти кімнатами, які булиб оправді осередком українського інтелектуального життя. Наукове Товариство ім. Шевченка чи Просвіта, це установи зі своїм специфічним характером і спеціяльним завданням і їхні домівки ніяк не підходять до завдань, які маємо на увазі. Зріжничковане та культурно й товарисько розбудоване громадянство не може вміститись у рямцях статутових чи то строго наукових, популяризаційно-освітніх чи касинових товариств. Невиповненою прогалиною є у нас Дім Української Культури. Коли приймемо під увагу, що все ще мертво стоїть у Львові прегарна площа, призначена колись на український театр (від того часу її двічі зменшували при реґуляції вулиць), все ще опоганена будками чужих торговельних підприємств, і коли будемо памятати, що українські товариства у Львові можуть в одному карнавалову сезоні заплатити до 20.000 зол. за наєм саль, то може ідея здвигнення такого будинку не покажеться утопією. Знаємо, яке страшенно спавперизоване сьогодні українське громадянство. Знаємо, що культурно-освітні установи матеріяльно ледви клигають. Але знаємо теж, що невичерпаною є українська жертволюбність і що це просто стид признатися, що українці не мають у Львові відповідної власної салі, в якій моглиб уладити великі пристойні товариські сходини!

На перехресних дорогах.

Куди прямує литовська закордонна політика?

— Як думаєте, чи Литва погодиться з Польщею? — питаю старого литовського священика на провінції.

— Без віддачі нам Вильна — ніколи!

Приблизно те саме відповів мені листар на почті в Ковні, і кондуктор автобусу, і продавчиця з крамниці „Пеноцентрасу", і редактор опозиційної ґазети, і начальник міністерського департаменту.

— Алеж поляки ніколи не віддадуть вам мирним шляхом Вильна! — завважую.

— Ну, то й ніколи не буде між нами згоди!

Осьтак відповість вам нині ціла Литва.

Але!...

Але слова не всюди і не все покриваються з думками. Головно, коли говорите з політиками. З широкими масами інакше. Вони все думають катеґоріями принципу. А гасло відібрання Виленщини від поляків стало вже популярним принципом литовської політичної думки. Втрата тої землі стала в Литві всенаціональною кривдою, поляк — найбільшим лицеміром і ворогом Литви. Пятнацять літ виховної пропаґанди в тому напрямі — зробили своє.

Інше знову діло з політикою. Політика, державна рація — реґулюються конюнктурально, вони елястичні, пристосовані до вимог моменту, до обставин політичної дійсности. А ця дійсність для Литви невесела.

Все більше денервуються люди в Ковні. І то не тільки через Клайпеду. Денервує їх польсько-німецьке порозуміння з невідомими плянами на найближче майбутнє, денервують подорожі Бека до Берліна і держав Прибалтики, денервують навіть протилитовські голоси консервативної польської преси. Пригадують собі люди в Ковні все погрозливе, що колинебудь сказали в Польщі на тему польської політики у Прибалтиці. М. ін. звернули мені увагу на слова В. Студніцького ще з часів, коли він виготовляв для польського уряду перші реферати на балтійську конференцію в Гельзінґфорсі. Тоді писав він отверто:

„Лібава, Клайпеда й Рига мають для нас першорядне значіння. Лібава є портом Вильна й цілої східної та південно-східної области нашої держави. Клайпеда є портом при гирлі Німану, що перепливає кількакратно більші простори на території Польщі, ніж Литви...

„Не можемо користати з Клайпеди і Лібави, бо Литва робить нам перешкоди. Ті перешкоди повиннаб Польща усунути хочаб збройною силою. Латвія має інтерес у розвитку Лібави, тож не повинна протидіяти нашій евентуальній акції на Литві...

„Литва є на воєнній стопі з Польщею, хоч у теперішній мент не веде з нею війни. Литовська армія не є для нас небезпечна в часі миру, але є резервою всякої армії, що колись воюватиме з Польщею. Литовська армія — це револьвер вмірений в плечі Польщі. Тільки брак інстинкту самозбереження в Польщі стримує її від того, щоб вирвати цей револьвер з литовських рук, себто примусити Литву розпустити свою армію..."

З точки погляду польських державних інтересів — становище не без рації. Таємничі посунення польської закордонної політики в Німеччині та в Прибалтиці зраджують цілком обосноване занепокоєння, чи не по тій саме лінії йдуть теперішні польські пляни?...

Тому литовська нервовість має своє виправдання. І має — як звичайно в таких випадках — свої „великі очі". І є заразлива. Дрібні випадки приймають на ковенському терені вигляд переломових. Вслід за цим у Литві багато говорять про війну.

— Чи буде війна?... Як там у вас люди думають?... — оце одні з перших питань, якими засипували мене в Ковні. І далі: „Що думають у Польщі про Литву?" „Чи дійсно польсько-німецький союз полягає в тому, що Польща віддасть Німеччині „коридор", а за це німці поможуть їй взяти Литву з Клайпедою?..." „Чи це правда, що німці реорґанізують польську армію?..."

Так питали мене сірі люди з вулиці і ясно, що не сила була їм відповісти. Але як знаменито ілюструють такі запити настрої литовської столиці.

Воєнні поголоски актуалізовані в Литві подібно зрештою, як у нас. Тільки з тою ріжницею, що в нас люди тої війни хочуть, — а в Литві ні. В Литві хочуть спокою. І певности безпеки. А перш за все — ясної, прозорої політичної атмосфери.

А того всього нема нині над Німаном. У всіх моїх розмовах з литовцями ріжних напрямів повторював я звичайно запит:

— Якими шляхами, на вашу думку, піде дальша політика Литви?

І постійно діставав стереотипну відповідь:

о. Г. КОСТЕЛЬНИК. 5)

Чому я став українцем?

(Докінчення).

Десять років (від 1907 до 1917) я втратив на вивчення української мови (в тому часі я майже нічого не писав по українськи). А скількиж мусів би втратити цілий наш нарід, колиб ми хотіли накинути йому російську мову і душу? Не підлягає дискусії, що український нарід найкраще й найповніше зможе виявити свої потенціяльні духові сили саме у своїй власній мові, а його історія тільки тоді буде нормальна, коли він буде жити своїм власним національним життям. Значить, що наші москвофіли це помилені люди — ще більше помилені, ніж ті наші предки, що писали „язичієм" (замісць щоби писати природною мовою).

Коли по світовій війні бачванські русини національно відроджувалися, радилися мене: Якою мовою мають писати? На основі моїх власних досвідів я їм без вагання відповів: Пишіть своїм говором, бо інакше й не зможете писати, але створили би якийсь слов'янський воляпік. — Одначе менша їх група з тим не погодилася й шукала якоїсь „спільної руської мови". Десять років шукали вони такої „общої" мови і не знайшли її. Вкінці стали видавати ґазетку („Заря"), де кожний автор писав „своєю" мовою, жахливою мішаниною всіх слов'янських мов і діялектів. По рокові ця опозиційна ґазетка й сама собі перейшла на чистий бачванський говір. Вимоги життя перемогли! Але ріжниця виявилася: „просвітяни" бачванці створили свою літературу, а „заряни" нічого не створили — вони тільки шукали „общої" мови і своєю опозицією шкодили розвоєві бачванської „Просвіти".

Ось це в мініятурі образ життєздатности українства й москвофільства, життєвої правди й життєвого помилення. З часом певне й на Прикарпатській Русі москвофільство візьме такий самий оборот, бо вимоги сучасного життя мусять перемогти. Проти води годі довго плисти!

IV.

Національне й політичне москвофільство.

Під москвофільством у нас звичайно розуміють **національне москвофільство**, про яке ми дотепер говорили. Це справжній боляк на орґанізмі українського народу. Його треба щоскоріше зліквідувати, бо наш національний орґанізм доти не буде здоровий, доки цей новотвір розсаджуватиме його. Нехай собі москвофільство буде й слабе, як у Галичині по світовій війні, та воно страшенно шкодить нам перш за все в очах москалів і поляків. Воно творить для них доказ, що нібито наш нарід є тільки етнічною масою, з котрої можна виліпити такий національний тип, який кому потрібний. Тимто національне москвофільство, що й досі „докутує" в нашому народі, загострює асиміляційні апетити наших сусідів і вони у своїх статистиках дозволяють собі ділити наш нарід на українців, русинів, росіян, гуцулів.... і навіть „тутешніх". Отже національне москвофільство підлягає безкомпромісовому осудженню і одна з головних наших журб мусить іти в тому напрямі, щоб його щоскоріше і радикально зліквідувати. Але **політичне москвофільство** — це зовсім інша справа! Це вільна дорога. Національні вартости вічні, сталі, безкомпромісові, а політичні змінні й компромісові. В політиці треба числитися не тільки з національними ідеалами, але й з тим, що в даних чи в найближчих майбутніх відносинах можливе чи неможливе.

Всяка політична орієнтація є свого роду „пророцтвом", бо вона обіцює, що вона є найпевнішим шляхом до майбутніх осягів. Саме тому годі в увесь нарід вмовити, що цей чи той політичний шлях є єдиний правильний. Так і бачимо, що у всіх народів є ріжні політичні партії. Національне москвофільство в нашому народі певне не зникне безслідно. Воно залишить по собі політичне москвофільство, як свою прочищену традицію. Авжеж загал наших москвофілів саме задля свого політичного москвофільства погоджувався також з національним москвофільством, як з консеквенцією — по вимогам царської Росії. Таке інтеґральне москвофільство скрахувало, однак чисто політичне москвофільство має дуже сильні карти в руках і не може не находити своїх прихильників навіть між „запеклими" українцями.

Очевидна річ, що для щирих українців соборна й самостійна Україна буде вічним ідеалом і заповітом. Хоч цей ідеал покищо є тільки ідеалом, всетаки він у наших відносинах має велику практичну вартість: він захоплює широкі маси й революціонізує їх проти недогідних теперішніх відносин. Але які шанси має цей наш найвищий національний ідеал **як політична можливість?** По світовій війні він був на короткий час здійснений. А що потім сталося? Чи ті розкладові чинники, і по нашій стороні і по стороні ворогів соборної й самостійної України, вже сьогодня не істнують, або завтра вже не будуть істнувати, або будуть слабші? Одно зовсім певне і ясне, що найвищі національні ідеали здійснюються тільки в щасливій політичній констеляції.

Не говорім про наш нарід, щоб нас ближчня не впоювали, візьмім для прикладу мадярів.

— Хіба я знаю? На щось треба рішитися. Ніколи ще не були ми в таких плинких умовинах політичної дійсности, як тепер.

І саме тут починається „зачароване коло" литовської політики. Конфлікт політичного принципу з вимогами активної політики став одною з найбільших труднощів, що вирингули перед закордонною політикою Литви.

Якими шляхами йти дальше?

В дискусії, що розвинулася довкола цієї проблеми, тавтінінки (правляча партія) вперто відповідають:

— Ніяких змін нам не треба. Мусимо твердо триматися французько-совітського бльоку і пильнувати невтральної єдности прибалтійського бльоку держав (Литви, Латвії, Естонії, притягнувши туди по змові ще й Фінляндію). Ні Польща ні Німеччина не поважаться вдарити на нас, коли за нами стоятиме франко-совітський бльок. Наше істнування є співчинником рівноваги в північно-східній Европі; нарушення тої рівноваги викличе нову европейську війну. З тих самих причин є й Англія не менше зацікавлена в нашому істнуванні.

Так думають тавтінінки. Концепцію згоди з Польщею вважають вони нездійснимою, а навіть шкідливою, химерою. І то не тільки з престіжевих та психольоґічних оглядів. Ця згода не булаб тепер — що правда — окуплена ніякими вже територіяльними втратами, але не поправилаб ні в чому міжнародного положення Литви. Теперішній стан безкровної війни з Польщею актуалізує постійно справу Вильна в Европі. Згода з Польщею булаб залеґалізуванням „статус кво" й перекресленням виленської проблеми раз на все. А користи?... Дуже проблематичні. Саме навязання міжнародньо-правних взаємин між обома державами не далоб Литві нічого, так само, як дипльоматичні взаємини між державами не дають ще ніколи ніякої ґарантії неаґресії. Литва, якщо хотілаб мати спокій та безпеку від Польщі в майбутньому, — мусілаб піти дальше, аж до тісного політично-господарського зближення.

— Саме це зближення — сказав мені один з провідних політиків диктатури тавтінінків — булоб кінцем нашої фактичної самостійности. Вже одно таке „зближення" в 16. столітті коштувало нас стільки, що досьогодні не можемо очунятися. Знаєте, яка була наша територія за часів Ягайла?... Польща мала 234 тисяч км² простору, а Литва 210.000 км². А коли ми так разом побули 400 літ, то Польща зросла на 388.000 км.² а нам лишилося аж 56.000 км.².

— Алеж сьогодні вже того боятися хіба не мусите, — перебив я. — Ніхто вас до унії з Польщею силувати не буде!

— Очевидно, що ні. Нинішні форми імперіялізму інші, але не менше загрозливі. Наша ґеополітична дійсність ставить Литву в таке положення, що йдучи на співпрацю з Польщею, мусілаб тим самим увійти в орбіту німецько-польських інтересів над Балтиком. Силою факту сталиб ми тоді не лиш тереном, але й буфором експанзивної політики цих держав.

— Простіше сказати: кольонією?

— Так, кольонією. Другою Австрією, що скаче тепер на мотузі Італії. Тільки наш мотуз був би ще коротший.

•

Отже, як бачимо, правляча тепер по диктаторськи партія в Литві здає собі ясно справу з ваги того гамлетового питання: „З Польщею — чи проти Польщі?" — І відповідає на нього неґативно.

І відповідно до цього формується вся дотеперішня франко- і совітофільська політика литовського уряду. Чи вона добра й доцільна?... Багато людей в цьому сумнівається. Бо: Франція далеко, а Совіти близько. Силою факту литовська політика дефензиви супроти Німеччини та Польщі мусить спиратися на Совіти. Урядові кола в Ковні говорять про політику строгої невтральности, але совітський посол п. Карський має в литовській столиці більший питомий тягар, як увесь дипльоматичний корпус разом.

Можливо, що помиляюся, але сьогоднішня Литва є вже тепер господарсько і політично опанована Москвою. Діру литовського торговельного білянсу, що її спричинив розрив з Німеччиною, латає нині Москва. Колиб Москва відмовилась, — господарське положення Литви сталоб критичне. Ще до 1933. р. співучасть Совітів у білянсі закордонної торговлі Литви виглядала дуже непомітно. В 1922. р. литовський експорт до Совітів творив 3.53 прц. цілого експортового континґенту, в 1933. р. той експорт упав аж до 1.67 прц.

Зірвання тісних господарських взаємин з Німеччиною примусило Литву шукати рекомпензати деінде. Континґенти до Англії, Голяндії та Латвії далися збільшити лише в дуже малій мірі. Всі европейські ринки збуту були вже давно насичені. Прийшлося шукати на Сході. Під кінець 1934. р. Литва підписує новий торговельний договір зі Совітами, в якому Москва зобовязується купити в 1935. р. всякого товару литовської продукції на кільканацять мільйонів літів. Самих свиней законтрактовано 150.000 штук. Зокрема зобовязалися Совіти доставити в 1935. р. до перерібки в клайпедських тартаках 150.000 метр. фунтів деревного матеріялу. Зате компензаційно Литва почала імпортувати зі Совітів у більшій, як дотепер, мірі нафту, вугілля, цемент, текстильні вироби і... воєнний матеріял.

Торговельний литовсько-совітський договір був маніфестаційним актом прихильности Москви супроти Ковна. Був маніфестацією совітської опіки над „загроженою Литвою", як це зрештою підкреслювала совітська преса з нагоди побуту мін. Лозорайтіса в Москві.

Затіснювання взаємин між Москвою та Литвою мало ще й цікавіше продовження. Добродій Карський демонстраційно відвідав Клайпеду, а вслід за цим пішли поголоски про „вільну совітську, окрему торговельну смугу" в тому порті. В її виключно торговельному призначенні дуже сумнівалися деякі опозиційні кола в Ковні. А про летунський порт для совітських літаків на литовській території — багато писалося у свій час в европейській пресі, подібно, як про московське предложення литовсько-совітського військового союзу...

Ясно, що такий стан литовсько-совітської співпраці мусів викликати реакцію в колах опозиції, а навіть застереження серед деяких представників істнуючого режиму.

Про форму цієї реакції та вплив її на закордонну політику Литви в останньому часі — в черговій статті.

Роман Голіян.

•

Доки стара Візантія падала, а німці ще не захопили Чехії й не окружили Мадярщини, Мадярщина була великою й сильною державою, що сягала глибоко на Балкан. Але коли Мадярщина найшлася між сильною й ростючою Туреччиною та між сильною Австрією, тоді їй уже „віддзвонили". Поділена між Туреччину та Австрію Мадярщина животіла 150 років. По визволенні від турків Мадярщина, ослаблена й обтяжена довгою неволею, й далі животіла під кормигою Австрії аж до 1848 р., коли підняла революцію проти Австрії. А потім в „Австро-Угорщині" так гарно уложилися для неї політичні відносини, що сьогодня мадяри за ними плачуть, хоч сьогодня Мадярщина самостійна — але й „облуплена зі скіри". Щоб мадяри знову осягнули свій національний ідеал, мусіли би побити і Югославію і Чехословаччину і Румунію. Цього вони самі ніколи не зможуть докомати. Отже в даній політичній констеляції мадяри могли би осягнути свій політичний ідеал тільки спільно з якимсь могучим союзником.

Безперечно, що й Україна в теперішніх політичних відносинах, щоби збли̂зитися до свого ідеалу, мусить оглядатися за якимсь могучим союзником. Ось на цьому підложі у нашому народі завсіди находитимуться прихильники, а навіть гарячі визнавці політичного москвофільства. Але, як сказано, політичне москвофільство це зовсім інша справа, ніж національне москвофільство.

Прочищені вартости в суспільному житті це прояв дозрілости народу. В часі світової війни в поляків була сильна русофільська орієнтація. Та ніхто з прихильників цієї орієнтації не думав про обрусіння польського народу, а власне всі думали, якби краще забезпечити будучність свого народу. Нехай так само думають і роблять наші москвофіли, тоді сповнять свою місію

З преси.

Зза куліс кабінетової кризи.

Відомий варшавський журналіст Б. Зінгер оголосив у „Гайнті" деякі закулісові подробиці про створення нового уряду, зміст яких подаємо за львівською „Хвилею".

У пятниці 11. жовтня ц. р. міністр справедливости Міхаловський відвідав прем. Славека. Нарада тягнулася дві години. Обговорили докладно всі подробиці. Опрацювали програму на два роки. В суботу рано прийняв прем. Славек міністра Завадзького. Обговорили плян фінансової праці. Завадзький приготував також програму на цілий рік.

Міністр справедливосіи Міхаловський виїхав зовсім спокійно на лови до Трок. У Вильні довідався, що негайно мусить вернутися тому, що уряд подався уже до димісії.

У поїзді мін. Міхаловський стрінув волинського воєводу Яцолта і цей останній заявив йому, що буде міністром праці. Для міністра справедливости ціла ця справа була дивно неясною. Щойно дискутував з прем'єром і вияснив йому, що з ощадностевих оглядів слід оголосити амнестію, бо вязниці є переповнені. Прем'єр противився цьому. Відбулась теж чергова дискусія у справі подружого закону. Щож сталося? Чому прем'єр підвів своїх найближчих?

Прем. Славек пояснив пізніше, що вважав своїм обовязком сповняти функції свого уряду аж до останньої хвилини. Чи це дійсно вияснює причини наглої димісії уряду? Чи не велись на Замку тайні розмови, які довели до димісії?

В останніх кількох тижнях президент Мосціцький приняв не тільки поодиноких міністрів, але також віцеміністрів господарських ресортів і на основі їх звітів зясував собі положення в краю. Політичне положення вияснили останні вибори.

Економічне положення Польщі насувало багато клопотів уже раніше, ще перед соймовими виборами. І тоді відбулось багато довірочних нарад на Замку.

Перед кількома місяцями през. Мосьціцький відшукав свого ученика проф. Квятковського і з ним перевів тайні розмови у Мосьціцах. Ученик не спішився на становище міністра, але послухав приказу свого професора. Вже від довшого часу істнує згадана приязнь і мін. Квятковський звертається до президента Мосьціцького називаючи його професором, а президент не говорить інакше, як „ти".

Мін. Квятковський підготовляв у великій тайні свій плян зі своїми асистентами уже від довшого часу, опісля предложив його у Варшаві. І здавалось в останній хвилині, що цього пляну не візьмуть під увагу

В пятницю 11. жовтня відбулась на Замку драматична сцена, яка закінчилась димісією уряду. Довше не можна було ждати і далі дискутувати над пляном.

Після того президент Мосьціцький запросив до себе теперішнього премієра Косьцялковського і доручив йому створити уряд негайно, себто до 24 годин. У хвилині, коли міністер внутрішніх справ Косьцялковський сидів у своїм кабінеті і творив уряд, у соймі сиділа інша група, яка пробувала параліжувати діяльність нового уряду.

Головні надії покладали на мін. Бека, ученика маршала Пілсудського. Сподівались, що якщо відмовиться від участи, не створять нового уряду.

Діло в тому, що мін. Квятковський в неласці у міністра закордонних справ. Перед двома роками мін. Квятковський виголосив у Варшаві гостру протинімецьку промову п. н. „Данціг, Ґдиня і наші західні інтереси". Як член „народової" організації „Зажеве" залишився вірним свому становищу у справі небезпеки, яка грозить Польщі від заходу.

Новий міністр торговлі Ґурецький теж не має симпатій у міністра закордонних справ. Мін. Ґурецький говорив у Парижі дуже лагідно і шукав контакту з французькою суспільністю за посередництвом союзу комбатантів. Далі мін. Ґурецький зорганізував відомий похід в лямпіонами здовж німецького кордону. Тому міністр закордонних справ Бек відмовився у першій хвилині залишитись на своїм становищі. Запросили його на Замок і там нарада тягнулася цілу годину. Опісля міністр закордонних справ приняв у себе прем. Славека і від неділі мін. Бек нездужає. Це дипльоматична недуга. Мін. Бек не зложив теж присяги, ні не брав участи в нараді нового кабінету. Зате незабаром довідався, що віцепрем. Квятковський у своїй промові згадав про необхідність вдержати традиційну приязнь і поборoти всі можливі трудноші у взаєминах зі сусідами. Закордонна преса вияснює, що це торкається Румунії, Чехословаччини, Литви і СССР.

Справді політичні кола заявляють, що обі промови узгіднили з міністром закордонних справ, але можна вже відчути, що закордонна політика перестає бути монополем провідника при вул. Вербовій. Віцепремієр і премієр матимуть теж на неї свій вплив.

Кажуть, що „трюмвірат" на Замку пошириться і до нього ввійде теж віцепрем. Квятковський. Це викликує протиакцію „полковників". Тому „Ґазета Польска" не писала передовиць після декларації уряду і промови віцепремієра.

Кружляють поголоски, що новий уряд і сам проурядовий табор мобілізують свої сили у парляменті. Чи це вдасться? Президент держави відвідав особисто маршалів сойму і сенату, хоч роками не переступив порогів сойму і сенату. Кружляють поголоски, що президент мав два завдання: змiцнити авторитет парляменту і поручити „свій" уряд. Одночасно уряд працює дуже інтензивно. Наради економічного комітету тягнулись 13 годин, рада міністрів теж радить і висліди цих нарад держать у тайні, бо вони торкаються не тільки буджету і господарської політики, але також фінансових справ.

З усмішкою звернувся уряд до суспільности у своїй першій заяві, але на другий день віцепремієр у своїй промові виявив, що за цю усмішку громадяни заплатять жертвами, бо положення дуже поважне. Дорого буде коштувати „ліберальна передишка" зі заповідженою амнестією. Великі будуть торговельні кошти і дорогий той усміх, а суспільність заплатить тепер за попередні помилки полковників.

Жахливий вилив ріки.

ШАНГГАЙ, 19. 10. ПАТ. Вилив ріки Люї-Ганг у північній частині провінції Менгсу затопив більш як 100 осель. Яких 100 тисяч мешканців голодує. Ці околиці положені на південь від озера Шуянг перемінились у велику водну тафлю. Зачали вести акцію помочі для повенян.

До українського громадянства.

З ПРИВОДУ СВЯТА ОЩАДНОСТИ.

Від року 1926. святкуємо Свято Ощадности кожного року, щоби пригадати нашому українському громадянству гасло всіх культурних націй світа **до поширення чесноти ощадности в найдальші маси громадянства.**

Це гасло підносить у нас Товариство „Ощадність" для господарности і добробуту у Львові, що поклало своїм завданням: **вести пропаганду масової поголовної ощадности між українським народом цієї землі.** Воно поширює давню правду, що господарність та ощадність є найсильнішою підоймою добробуту народу, щоби **власними силами поборювати лихоліття** та доходити до заможности і добра, без чого нема на світі ні волі, ні незалежности, ні гаразду.

А у нас не всі громадяни визнають цю велику правду, бо одні працюють і щадять дещо, а другі занедбують працю і гайнують маєтки та стають щораз бідніші. Тому наш український нарід **живе в лихолітті і не може розвивати свого господарського життя,** бо він **не має своїх національних капіталів,** а цього не дасть йому ніхто, як ми самі собі не створимо.

І тому нам треба безнастанно і безперервно пригадувати зі Святом Ощадности наш національний обовязок: приєднувати всіх наших громадян і громадянок, по містах і по селах, молодших і старших, рільників, ремісників, купців і промисловців, робітників, службовців і вільнозаробкуючих, щоби всі вони **зрозуміли велике значіння організації нашої національної ощадности та всі до неї приступили і всі стали господарними й ощадними.**

А до того треба сказати, що в повоєнному часі наша діяльність і всенародня господарність та ощадність **придбали вже десятки міліонів золотих до обороту в наших господарських установах:** в наших українських кооперативах кредитових, торговельних, молочарських і промислових та в наших централях: в Центральнім Кооперативнім Банку, „Дністрі", Народній Торговлі, Центросоюзі, Маслосоюзі і Земельнім Банку Гіпотечнім, — щоб помагати нашому українському народові піднести його господарство і промисл.

Але те все, що ми досі придбали, не вистарчає до здійснення великого діла, **щоби всі громадяни ощаджували** і придбали для українського народу не десятки міліонів, а сотки міліонів золотих, що досі марнуються без пожитку для одиниць і для всього народу. І не кажім, що нарід бідний і нема з чого ощаджувати, бо досвід нам показує, що навіть у найбідніших громадах при добрій волі і солідарности збираються значні гроші з дрібної ощадности.

Перед нами стоїть **недоля десяток тисяч безробітних українців, — занепад сільських господарств, — розбудова ремесла і рідного промислу!** Тому масова ощадність усіх українців є одиноким ратунком для українського народу і тому **збирання всіх ощадностей у наших українських установах мусить стати нашим дійсним всенародним гаслом!**

Наше всеукраїнське гасло Свята Ощадности: **господарність і масова ощадність усіх українців — це наш національний капітал і краща будучність!**

Отсим ділом поборемо лихоліття!

Рівночасно подаємо до прилюдного відома, що **цьогорічне Свято Ощадности відбудеться у Львові в неділю, 27. жовтня ц. р.** та в краю в місяцях: **листопаді і грудні ц. р.**

Отсе **Свято Ощадности не може обмежитися** на святочному обході, а має принести живе діло у масовому складанні ощадностей, хочби й найдрібніших — в українських установах.

Львів, 15. жовтня 1935.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ ТОВАРИСТВА „ОЩАДНІСТЬ" У ЛЬВОВІ:

Д-р Михайло Волошин, о. Дамян Лопатинський.

ЗА УПРАВУ ТОВАРИСТВА „ОЩАДНІСТЬ" У ЛЬВОВІ:

Д-р Кость Левицький, Остап Луцький, Володимир Целевич.

За широкі повновласти для уряду.

Надзвичайна сесія сойму і сенату.

Президент Польщі підкреслив у своїм розпорядку про скликання сойму і сенату на надзвичайну сесію, що сойм і сенат мають ухвалити проєкт закону з повновластями для президента. Згідно з новою конституцією сесія сойму і сенату є відкрита з хвилиною оголошення розпорядку президента. День засідання сойму і сенату визначають тепер маршали сойму і сенату. Тому сесія сойму і сенату треватиме уже від суботи. Одначе сойм зійдеться щойно у вівторок або в середу. На першім засіданні експозе виголосить прем. Косьцялковський і міністер Квятковський. Уряд бажає щоб сойм негайно приступив до нарад над повновластями.

В політичних колах кружляють поголоски, що уряд задумує на основі повновластей зліквідувати деякі міністерства. Таким чином дійде мабуть до реорганізації уряду.

Одночасно згідно зі заявою прем. Косьцялковського, що уряд повинен запевнити ширші можливости праці для молодого покоління і звязати його з державними інтересами, новий міністер внутрішніх справ Рачкевич веде персональну політику в державній адміністрації. Мін. Рачкевич видав обіжник до воєводів і комісаря уряду у м. Варшаві, щоби звернути більше уваги на молодь, яка вступає до державної служби, або уже працює в урядах. Молодь з фаховими кваліфікаціями, яка визнає щиро засаду „добро Польщі найвищим законом", матиме доступ до відповідальних становищ.

Чистка серед вищих старшин болгарської армії.

СОФІЯ, 19. 10. ПАТ. Найвища військова рада скінчила праці, що тревали тиждень і перенесла у стан спочинку 79 старшин, у тому 1 ґенерала, 14 полковників, 25 підполковників і 23 майорів. Офіційний комунікат гостро напятнує елементи, що намагаються поширювати фермент у рядах армії і розповсюджують у тій цілі поголоски про масову чистку в армії. Комунікат запевнює, що армія доховує вповні вірність свому начальному вождові і всі деструкційні намагання є безнадійні.

Ленінград політична й військова база Совітів.

БЕРЛИН, 19. 10. ПАТ. „Берзен Цайтунг" у статті свого спеціяльного московського кореспондента описує совітські розпорядки на терені Ленінграду, що мають на меті перемінити цей округ на військову й політичну базу.

Кореспондент подрібно описує військові розпорядки, що їх видала совітська влада у звязку з цьогорічними тактичними маневрами на тім відтинку. Зокрема велику вагу привязує автор статті до номінації одного з найбільших фахівців червоної армії Шапошнікова на становище команданта ленінградської військової округи.

Під увагу провідникам нашого села.

Українська Загальна Енцикльопедія, це, як вже згадувалося в численних рецензіях — цінне джерело не тільки відомостей з усіх ділянок людського знання, але й перше та досі *одиноке* найповніше, *суцільне джерело* відомостей про Україну й усі прояви життя нашого народу від найдавніших до найновіших часів.

З огляду на її великий обєм (2.000 сторін) і велике багатство ілюстрацій (около 5.000 ілюстр. і понад 100 кольор. і чорних окремих таблиць і карт) — ціна її не може бути така, щоби твір міг набути незаможний інтелігент чи селянин.

Одначе на все знайдеться рада. Саме перед нашим свідомим, рухливим селом, чи його читальнею і кружками — осінний і зимовий час різних імпрез (вистави, відчити, забави і т. п.). Трапляється вдячна нагода получити приємне з корисним. Слід подбати, щоби згадані імпрези принесли дохід, який уповні вистарчить на закупно до читальні, чи кружка поруч іншого й *Української Загальної Енцикльопедії*.

Таким чином без великих зусиль у кожній нашій читальні, кружку, чи кооперативі може знайтися цей незвичайно цінний твір, з якого будуть користати сотні старших і молодших наших громадян. Особливо в нинішніх часах, коли в нас відчувається так дошкульно *потребу позашкільної, доповняючої освіти* — Українська Загальна Енцикльопедія це неоцінене й прямо необхідне джерело, яке приносить і буде приносити величезні прислуги, чи то безпосередньо для більше очитаних одиниць, чи посередньо при допомозі священика, вчителя, чи інших місцевих провідників культурного життя.

Хоч з одної сторони — Українська Загальна Енцикльопедія не призначена спеціяльно для селянства — то з другої сторони наше нинішне село, особливож його молоде покоління у своєму культурному розвитку пішло вже так далеко, що зможе вповні користати з великою для себе користю з того поважного твору. Ми — сміло можна твердити — вже вповні дорослі до народніх, селянських університетів, які мають інші народи вже від давна. А коли не маємо змоги їх мати — то Українська Загальна Енцикльопедія повинна й може відіграти в тім напрямі ролю дуже цінного допомічного чинника.

І тому ті, що дорожать і керують культурним життям і розвитком нашого села, й ті, які безпосередньо беруть у ньому участь — повинні застановитися над киненими в цій статті думками й їх перевести в діло. Тільки трохи доброї волі й незначного труду, а сповниться діло, дуже корисне для піднесення культурного рівня нашого села!

„Запорожець за Дунаєм".

З приводу 1.000-ої вистави в Галичині.

Незадовго відбудеться у Львові цікаве й величаве ювилейне свято. Буде це тисячна вистава незмірущої опери Семена Степановича Гулака-Артемовського на Галицькій Землі. Імпреза подумана й закроєна на велику міру.

Вистава відбудеться у Великому Міському Театрі. Участь у ній беруть такі сили, як Марія Сокіл, Гелинський, Романовський, Маслюк і ще дехто з оперових співаків. Батуту дириґента матиме у своїх руках Антін Рудницький. Режисерувати „Запорожця" спеціяльно запрошено одного славного режисера, що працює тепер за кордоном. Вистава тим цікавіша, що вперше виведена буде одна дія, а саме Іван Карась на дворі султана, що її написав Роман Купчинський, а музику створив Станислав Людкевич, який теж і ввесь твір наново зінструментував.

При цій нагоді годиться згадати чи може лиш пригадати дещо про нашу безсумнівно найпопулярнішу оперу „Запорожець за Дунаєм" та про її творця.

Семен Степанович Гулак-Артемовський, небіж українського письменника й ректора харківського університету, Петра, славнозвісний колись співак державної опери в Петрограді, уродився в черкаському повіті, київської губернії. Задля прекрасного тенорового голосу його викликали в Петроград, а відти на державний кошт вислали в Італію на науку співу. Прожив він там пять років і засвоїв собі не лиш мистецтво співання, але й знання мов італійської та французької. Склалося так, що поїхав тоді до Італії й цар Микола Павлович, що почувши його, виріжнив свого стипендиста брилянтовим перстенем.

Після пятьох років повешних співацьких і загалі музичних студій вертається Артемовський у Петроград і стає членом державної опери в Петрограді. Коронні ролі мав в операх „Дон Жуан", „Пуритани", був першим виконавцем головної партії в опері „Руслан і Людмила" Ґлінки (1842), в 1844. р. співав в італійській опері в Петрограді та незрівняний був теж в українських творах, як „Москаль-чарівник" і йогож „Запорожець за Дунаєм". „Москаль-чарівник" — мимоходом кажучи — був колись улюбленою песою петроградської публики. Грали його часто як у Марійінському так і в Олександровському театрі, а участь у виставах брали такі мистецькі сили, як Леонова, Матвеєв, Васілєв та Кауров.

Семен Артемовський був серцем і душею — українець. Зпід лазурового неба Італії писав до своєї мами листи українською мовою повні туги, що пригадують листи Словацького.

„О так, моя рідна ненько — пише в одному листі — сиджу я в садочку, під синім небом, в далекій чужій стороні, дивлюсь на синє море і згадую Вас, а далі дивлюсь, як дикі гуси летять тай заспіваю: Гуси мої, гусинята, возміть мене на крилята, та понесіть мене до матінки. А у матінки є що їсти, пити і хорошо ісходити...

Чи ці щирі, ніжні слова не пригадують Словацького, що в далекій чужині, при заході сонця на човні, побачивши й почувши крик ключа сірих журавлів сповідався:

Żem je znał kiedyś na polskim ugorze,
Smutno mi, Boże!..

Проживаючи в Петрограді, він, тенор державної опери, любимець столичної публики, з царським перстенем на руці, перед яким стояли отвором золочені кімнати вельмож, — найрадше дружився з українцями, що там жили, як Костомарів, Стороженко, Шевченко й інші.

Незвичайно веселої вдачі, жартобливий, був одним з небагатьох ,що мали відвагу щиро пожартувати навіть з такої ділової і глибокої (хоч багатомовної) людини, як Тарас Шевченко.

Зосим Недоборовський оповідає у своїх „Оповідах", що на невинний зрештою жарт Артемовського відповів Шевченко: „Ти, Семене, для того уроджений, щоб з людей глузувати!"

Слава Артемовського як співака найголосніше лунала в 40-их та 50-тих роках.

В 1863 р. написав він оперу в 3. діях „Запорожець за Дунаєм", яка скоро здобула собі великий розголос і популярність. Бо коли на Україні царський уряд почав накладати щораз сильніше свою тверду руку на живе та друковане українське слово, коли Галичина готовилась бути Пємонтом, — ще довгий час зберігалася й гомоніла на Вел. Україні українська мова зі сцени. Театральні вистави відбувалися в Києві, Полтаві, Чернигові, Харкові, Одесі, Камянці Подільському, Житомирі, Бердичеві, Білій Церкві та ін., а також у Курську Москві, Петроградї.

Артемовський створив і текст і музику своєї опери. Неслушно приписує дехто (див. З. У. Е.) текст опери Миколі Костомарову. Партитури, видані в 1863. р. в Петрограді та в 1885. р. у Москві, як і голоси сучасних (Недоборовський: „Кіевская Старина", 1893). однозгідні в тому, що „текст і музика Семена Степановича Артемовського". Зрештою, вистане вислухати або перечитати лібрето, щоб дійти до переконання, що такого тексту не міг написати Костомарів...

Прапремієра „Запорожця за Дунаєм" відбулася в Петрограді на сцені Марійінського Театру д. 28. травня 1863. р. В дальших роках на всій області царської імперії в більших містах, де виходили часописи, появлялись рецензії, звіти, критики на твір Артемовського, що свідчать наглядно, що опера ця загально припала до вподоби широким кругам співолюбної публики.

З того часу „Запорожець за Дунаєм" не сходив ніколи з репертуару українських театрів. Грають „Запорожця" й сьогодні на Радянській Україні, як це мав дехто з нас нагоду недавно чути в радіо. Очевидно, пороблено якісь зміни, бо чейже інакше не дасться там подумати...

З Галичиною звязане імя Семена Артемовського вже в р. 1867. „Sioło" (зошит третій), повідомляючи про обнову розбитого театру, повідомляє одночасно, що „вистави зачнуться під іншим проводом мабуть Карпенка або Артемовського з України".

Відомо, що виділ „Бесіди" вів тоді переговори з обома цими діячами театрального мистецтва, та вони до нічого не довели з легко зрозумілих причин. Галицька театральна нужда не манила нікого з Росії ні з Наддніпрянщини, а коли котрий заризикував і приїхав сюди, то до року „пятами Трої накивав"...

„Запорожець за Дунаєм" появляється в Галичині на сцені українського театру „Бесіди" за часу Омеляна Бачинського, коли він втрете обняв провід театру, себто в 1881. р. З відходом Бачинського з кінцем тогож року не стало партитури й партів. Тому Біберович і Гриневецький, обнявши театр, повідомляють у листі Олександра Барвінського (який був їх щирим дорадником у справах театру), що „придбали знову „Запорожця за Дунаєм".

З того часу твір Артемовського ніколи не сходив з репертуару нашого театру, є довгі часи був cheval de bataille сезону. Останній раз розпочав ним наш театр сезон у Кракові в 1918. р., де „Запорожець" здобув теж щире признання критики й публики. Постійна живучість та свіжість „Запорожця" свідчить про непроминаючі його мистецькі вальори і запевняє йому невмірущість на українській сцені.

Тисячна вистава „Запорожця" в Галичині — це не механічний підсумок скількости репрезентацій цієї прекрасної, хоч безпретенсіональної опери. Це вияв щирої любови до звукового мистецтва Артемовського цілих поколінь та сердечного привязання до його твору, вичарованого з казкового світу лірики, мельодики і нашої питомої ритміки, а зреалізованого в красі, що як зоря яснів над прегарною постатю Артемовського...

Степан Чарнецький.

ЗАГАДОЧНА ПОЖЕЖА ІТАЛІЙСЬКОГО КОРАБЛЯ.

АЛЕКСАНДРІЯ, 19. 10. ПАТ. На італійськім кораблі „Авсонія", що має 12 тис. тон тоннажу і який приплив саме зранкі до Сирії спалахнула пожежа, що знищила зовсім горішні поклади. В ратунковій акції взяли участь човни воєнних британських кораблів. Ратункову акцію незвичайно утруднював сильний вітер. Причиною пожежі був вибух збірників, по якім слідували вибухи збірників нафти. Досі нема трьох членів залоги. Всі пасажири здорові і і неушкоджені.

НОВИНКИ.

— **Нововідчинена кравецька робітня** Михайла Білоуса, Львів, Домініканська ч. 4. І. п. Власні матеріяли на складі. Ціни конкуренційні. 8—10

— **Одинока українська фабрика футер** „Хром", Пр.-Торг. Спілка з о. п. у Львові, вул. Руська 20, тел. 271-83, поручає по найдешевших цінах футра жіночі і чоловічі та всілякого рода футряні шкірки, як також приймає до крашення і перерібки уживані футра.

— **Кілька цінних завваг для господарів!** Мотилиця є недугою овець і рогатої худоби, яка спричинює безчисленні шкоди в господарствах. Мотилиця є тим грізніша, що цей галапас, як дістанеться разом зі свіжою пашею до шлунка звірини, розмножується дуже скоро з весною й осеню, а передовсім у дощевих роках. Одинокий краєвий специфічний засіб „Етрональ" (затверджений реґ. Мін. Вн. Спр. ч. 1606) лікує мотилицю в 100% за 24—28 годин. Цей засіб клінічно випробували у Львівській Академії Ветеринарії з дуже великим успіхом. „Етрональ" не лише лікує, але також запобігає тій грізній недузі. „Етрональ" у формі желятинових капсулок, поданий рогатій худобі і вівцям, впливає додатньо на зовнішній вигляд звіряти і побільшує видайність молока.

— **Замісцеві члени Т-ва Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові.** Управа Товариства просить усіх замісцевих Членів зрівняти членські вкладки — 0.50 зол. місячно — за 1935 р. Вирівняти вкладки треба ще перед Заг. Зборами Т-ва, які незабаром відбудуться. Вкладки висилати на адресу: Михайло Островерха, Львів, Ринок 10 (Діло).

— **Свято книжки у Жовківській дільниці.** „Свято книжки" уладжує читальня „Просвіти" Жовківської дільниці в неділю 20 ц. м. в 6 год. вечором у власній домівці при вул. св. Мартина ч. 9. На програму складаються: реферат, деклямація і продукції мішаного хору під управою Т. Купчинського.

— **Наукова поїздка нашого музикольоґа.** Як довідуємося, відомий український музикольоґ доцент Федір Стешко, закінчив свою двомісячну поїздку по Югославії і Болгарії і повернувся назад до Праги. Поїздка — з доручення Словянського Інституту в Празі — мала на меті зібрати матеріял для слов. музичної бібліографії і навязати безпосередній контакт з югославянським та болгарським музичним світом. Як зачуваємо, поїздка увінчалася повним успіхом.

— **Молодий український співак на ґрамофонових плитах.** Варшавська радіостація передаватиме в неділю 20 ц. м. в год. 11.30 низку ґрамофонових плит, наспіваних визначними співаками. Серед них надаватиме радіостація спів молодого нашого співака **Евгена Цимбалістого,** що відспіває „Аве Марія" Шуберта. Евген Цимбалістий докінчує тепер свої співочі студії в Берліні. Його голос зєднав собі загальне признання.

— **75 вільних посад для суддів.** Міністерство справедливости оголосило в жовтні 75 конкурсів на вільні посади городських суддів і вищих інстанцій.

— **Вільні посади для лікарів.** Бюро праці при окружній лікарській палаті у Львові повідомляє, що є такі вільні посади: домашнього лікаря суспільної обезпечальні у Величці, Старахович, Калішу; педіятри в суспільній обезпечальні у Перемишлі; вільна практика для лікарів у Пширові, Олександрії, Цицові, Високім, Рейчі і заступство на провінції на 6 місяців. Ближчі інформації подає секретар бюра праці при вул. Зибликевича ч. 23 від год. 7—8 вечором.

— **Хто виграв?** В нинішнім дні тягнення державної льотерії впали такі виграні: 5.000 зол. на ч.: 95782 193255, 2.000 зол. на ч. 80170, 1.000 зол. на ч.: 98751 109688. 500 зол. на ч.: 24065 40165 50274 47585 80369 95459 96529 121473 164947 178414 176030. 400 зол. на ч.: 2855 12864 15085 17129 22732 27334 37096 71467 83125 104442 141659 168341 171328.

— **Страйк трамваєвиків у Львові триває далі.** Переговори дирекції трамваїв і президії міста з делегатами страйкуючих досі не дали успіхів. Страйкарі домагалися відкликання кар, разом 8 зол., наложених на робітників, які спізнилися до праці й усунення веркмайстра Павловича, бо він, мовляв, поводиться з робітниками занадто гостро. Президія міста заявила, що робітники мусять насамперед вернутися до праці, а щойно тоді відкличуть кари. У суботу приступило до страйку около 40 осіб із трамваєвої обслуги та 90 робітників возівні на Габріелівці. Вони забльокувалися в возівні. 40 возів остало в ремізі. Тепер курсують лише вози ч. 1, 8 і 4 та почасти ч. 2. Цими возами обсадили всі лінії, а це здезорієнтувало публику. Також частина робітників варстатів каблевого відділу при вул. Чарнецького здержалася від праці.

Господарська конференція у львівськім воєвідстві.

ЛЬВІВ, 19. 10. ПАТ. Нині в год. 10 вранці відбулась у конференційній салі воєвідського уряду з ініціятиви і під проводом львівського воєводи Беліни-Пражмовського велика господарська конференція з участю всіх послів і сенаторів з терену львівського воєвідства та шефів влади другої інстанції. В конференції взяв участь теж тернопільський воєвода Ґінтовт Дзевалтовський.

На конференції заторкувались господарських, культурних і здоровно-гіґієнічних потреб львівського воєвідства. Ті питання засували сімох референтів.

Наради конференції відбувались теж пополудні.

ВАЖЛИВІ ЗМІНИ У ВНУТР. УСТРОЮ ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ, 19. 10. ПАТ. Премієр Кондиліс виступив з предложенням зміни парляментарної системи та зменшення числа послів з 300 на 60. 10 послів іменуватиме король на внесення уряду, інших 50 виберуть представники поодиноких суспільних верств. Кромі цього право власности замінять на право ужиткування через 99 літ. По цім часі нерухома власність перейде в користь держави.

ХОТІЛИ ВБИТИ ПРЕЗИДЕНТА ТУРЕЧЧИНИ.

Віденські часописи принесли вістку з Анґори, що там відкрили змову на життя президента Туреччини Кемаля Ататурка. Мин. пятниці національні збори в Анґорі одноголосно уневажнили посольську незайманість пос. Урсаваса, якого обвинувачують, що влекшив змовникам перейти турецько-сирійський кордон і довший час гостив їх у своїй земельній посілості. Пос. Урсавас сам зголосився у слідчого судді та сказав, що не почувається до вини, а лише хотіли на ньому пімститися політичні вороги.

З дотеперішнього слідства виходить, що було 5 змовників, які перейшли кордон із ручними гранатами, автоматичними пістолями та 300 набоями.

Крім того арештували у сх. Анатолії 9 осіб, які вдержували взаємини із 5 головними змовниками. Потверджується чутка, що змову уплянували в Сирії. Ініціяторами змови були черкеські емігранти під проводом братів Етемів.

— **Львівська хроніка.** В суботу в год. 8.40 рано при вул. Траґутта ч. 16 дійшло до вибуху набою, біля якого маніпулював 60-літній Йосиф Ґардаш. Набій розірвав усі пальці правої руки і два пальці лівої руки, зранив у груди в ліве рамя. Тяжко раненого відвезла карітка рятункового поготівля до шпиталю. — До бюра обєднання християнських професійних союзів при вул. Городецькій ч. 2. вломилися злодії і розпороли вогнетревалу касу. Покищо не ствердили, чи злодії забрали гроші. Під паркеном будинку знайшли приладдя злодіїв і тому здогадуються, що злодіїв сполошили. — Трамваєвий віз потрутив біля костела Єлисавети якусь жінку і вона попала під колеса. В безнадійному стані відставили ранену до шпиталю. — Біля технічної школи Володимир Мороз у суперечці пробив ножем 15-літнього Йос. Павловського.

— **Трагічна смерть селянина.** В пятницю вполудне Дмитро Мицищак, селянин зі Свидника коло Турки над Стриєм, віз дерево з ліса, йдучи попри віз. На слизькій дорозі віз вивернувся і придавив Мицищака на смерть.

— **Злодії розібрали стіну в хаті і зранили господаря.** У Сторожах Великих пов. Сянік злодії розібрали в ночі з четверга на пятницю загату коло хати Михайла Зубрика, опісля частину стіни. Тоді збудився господар і злодії почали втікати. В погоні за злодіями господар вибіг на поле і там злодії зранили його в голову вистрілом з револьверу.

— **Який радіоапарат купити?** Радіотехнічний краєвий промисл продукує щорічно десятки тисяч радіоапаратів, що не тільки своїм зовнішнім виглядом, але й якістю відбору можуть вдоволити непересічні вимоги радіослухачів. Серед найбільш модерних радіоапаратів істнує у продажі велика кількість безвартісного й перестарілого радієвого устаткування. Тому той, хто задумує купити радіоапарат, повинен зазнайомитися з простими способами відріжнити добрий радіоапарат від найгіршої тандити, якої повно на ринку. Вдатний відбір радіоапарату не вимагає навіть основних теоретичних якої повно на ринку. Вдатний вибір радіоапаки: доволі познайомитися з кількома засадничими прикметами, що характеризують кожний радіоапарат. Хто хоче купити радіоапарат, мусить зразу означити продавцеві, в яких умовинах має цей апарат працювати. Розріжняємо три роди місцевих умовин, що залежать головно від терену, в якому знаходиться антена. Терен рівний, безлісний, а при тому вогкий, найбільш сприяє доброму відборові. Значно слабший відбір маємо в гірському терені. В містах, де антени находяться серед високих домів, сила відбору зменшується навіть на 50 прц. в порівнанні до першого випадку. Тому скромним і дешевим апаратом мешканці села відбирають двічі або тричі більше стацій, як у місті. Рід антени має також великий вплив на якість відбору. Здебільша всі радіослухачі намагаються заложити антену на даху будинку, але в багатьох випадках зустрічаються з поважними труднощами, зокрема по містах. Велика кількість антен на даху не дає змоги часом заложити нову антену. В такому випадку радіослухачі користають з так зв. заступних антен (кімнатних, на освітлення і т. п.). Тому що відбір на заступній антені є що найменш на 50 прц. слабший, як на даховій, доводиться для вирівнання апарат купувати сильніший радіоапарат. У продажі є два засадничі типи радіоапаратів: детекторові й лямпові. Перші з них призначені виключно для відбору авдицій місцевих стацій на слухальця. Серед лямпових радіоапаратів зустрічаємо ріжні відміни щодо засилювання та кількости лямп. Хто має у своєму мешканні електричне освітлення, повинен радіоапарат засилювати струмом з освітлення. Тільки мешканці села або містечка мусять користати з апаратів, засилюваних батеріями. Лямпові апарати, завдяки тому, що змішнюють слабі струми, які виходять з антен дуже віддалених радіостацій, дають змогу відбору на голосник не тільки краєвих авдицій, але і закордонних. Добрий лямповий апарат повинен мати великий засяг, як найбільшу селективність та велику силу і чистоту голосу. Засяг — це здібність радіоапарату ловити не тільки сильні, але і слабі стації, віддалені навіть на тисячі кільометрів. Від великого засягу апарату залежна кількість відбираних стацій. Дуже важлива прикмета кожного радіоапарату — це селективність, тобто здібність відділювати хвилі, збли́жені до себе довжиною. Неселективний апарат ловить водночас кілька стацій, внаслідок чого відбір одної стації неможливий. Засяг та селективність залежні головно від кількости лямп та від кількости так зв. обводів строєння. Що більше має апарат лямп і обводів, то кращий має засяг і селективність. Кількість обводів звязана з кількістю кондексаторів на спільній осі. Сила та чистота голосу радіоапарату залежна головно від сили кінцевої лямпи та якости голосника. Оті три прикмети радіоапаратів — засадничі і на них кожний, хто купує, повинен звернути спеціяльну увагу.

— **Як продавати.** Король авт Форд придумав новий спосіб, як продавати на сплати свої авта. Почне він його стосувати від 1. листопада. Станий принцип залишається в тому, що авто продають на 3-річні сплати; кожний покупець діставши авто платить готівкою 100 дол., після чого платить по 18 до 20 дол. що місяця. Форд „творить таку новину, що зобовязується покупцеві дати машину нового типу, коли до цього часу він випустить із своєї фабрики новий тип. Коли навіть щороку Форд випустить новий модель, то і тоді він виміняє старе авто кожного року на нове. Покищо невідомо, що він зробить із новими машинами, але нема сумніву, що ця нова система принесе йому багато клієнтів. Форд користується нею покищо тільки в Америці.

— **Бються за Колюмба.** У Ню-Йорку відбулось 13 ц. м. свято для вшанування Колюмба. На великій площі прийшло до бійки між 2500 фашистами і 2000 антифашистами. Почали битись після промови нюйорського губернатора Лемана і бурмистра Ля Гвардія. Кількасот осіб ранених. Кольсни поліції розігнали боєвиків гумовими палицями.

— **З волосся можна вичитати все.** Англійський фізіольог Адам Ріс видав книжку про вплив духових і фізичних недуг на ріст волосся. Учений ствердив, що кожний волос збільшується на секунду на пять мільонових міліметра. Людина має пересічно на голові 100.000 волосків, отже за кожних 10 хвилин усе її волосся побільшується на 30 цм. Волосся росте рівномірно тільки тоді, коли ми зовсім здорові та спокійні. Усякі хвилювання впливають на те, що волосся стає тонше і в середині волосків витворюється порожнеча. Англійський учений упевняє, що на підставі аналізи волосся можна ствердити, коли дана особа була недужа або мала важкі переживання. Що робить професор Ріс з лисими, не знаємо.

— **Жінка, що знала всі величини.** Цими днями пригадали у Парижі 99-ліття Жюлієтти Адам, що в перших десятиліттях третьої республики мала славний сальон, де бували всі найбільші діячі та мистці. Вона дружила з Ґамбеттою, приймала у себе Тієра, Карно, Греві, Лямартіна, майже всіх президентів республики. Ще як молода дівчина познайомилась вона з ґрафинею Д'Аґу, що приймала в себе великих людей до кінця цісарської влади. Там Жюлієтта Адам познайомилась з великими письменниками Гюго, Меріме, Теном, Ренаном, Сент Бевом і Ваґнером. Вона була близькою приятелькою Жорж Занд і за останніх 50 літ знала майже всіх великих людей, які самі бажали собі знайомости з нею. Тепер вона живе самотно на селі в околицях Парижа, бо всі її свояки, приятелі та знайомі повмирали.

— **Уродини у Франції та Німеччині.** З недавнього французького конґресу, що досліджував упадок і зріст уродин в Европі довідуємось, що Франція від 60 літ має щораз менше уродин. Від 1868 р. до 1932 р. було пересічно там 300.000 нових дітей річно, а за останні два роки є їх ще менше на 40.000. У перших трьох місяцях 1935 р. було у Франції на 10.000 уродин менше, ніж у тому самому часі попереднього року. Зате в Німеччині число уродин росте. У 1934 р. було їх на 225.000 більше, ніж 1933 р., а в перших місяцях 1935 р. на 47.000 більше як минулого року в тому самому часі. Коли у Франції вродилось цього року 650.000 дітей, то в Німеччині було їх 1.300.000. У 1932 р. на трьох новонароджених французів було 4 німців, тепер уже на одного француза припадає двох німців. Явище це треба пояснити собі не так виродженням французької раси, як значною перевагою міст, яких мешканці свідомо не хотять мати дітей.

— **Турки шукають своєї раси.** За прикладом Берліна у Стамбулі створили антропольоґічний музей, якого головним завданням має бути зясувати правдивий антропольоґічний тип турецької раси. Уряд дозволив членам цього музею розкопувати гроби славних турецьких учених, поетів і фільософів, щоб міряти їх черепи. Перший череп зміряли славного турецького архітекта Сінана з XV ст. Він вибудував 130 мечетів, 25 бібліотек і 33 палат. Череп його був зовсім цілий. Дослідами проводить відомий французький антропольоґ Муше. Означити справжній турецький тип важко тому, що впродовж віків ріжні раси турчились. Вчені твердять, що Сінан має турецький череп чистого типу.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ювилейний тротуар.

Довгі роки ходив я чотири рази денно попри „Національний Музей". І кожний раз думав я над таким: чому тротуар кінчиться перед площею „Національного Музею", а потім знову починається за площею?! Трудноші терену? Естетичні огляди? Чи збереження архаїчного вигляду околиці?

Довгі роки спотикався я на камінюках — у погоду, набирав води в черевики — підчас дощу і думав над причиною браку тротуару. Не присягну, але здається навіть писав раз чи два про те при нагоді музейної теми.

А ось недавно йду і бачу: почалися тротуарні роботи і то в приспішенім темпі. Щось — думаю — великого в лісі здохло. Деж там!? Двацять років нічого, а на двацятьперший ні сіло ні пало — есть!

А справа — як довідуюся — зовсім проста: був ювилей Музею і були гості. А між гостями був президент міста. Підійшов він під Національний Музей і кудись задивився, а під ногами камінь. Спотикнувся президент (як я ікс разів!) і глянув під ноги. А як глянув — стидно йому зробилося. За столичний город і за його тротуари. На жаль не падав тоді дощ, бо був би застидався і за вулицю. Вона має коло Нац. Музею кілька гарних озерець і дві-три річки з водопадами.

На вулицю треба буде ще почекати, але тротуар уже буде. Підіть усі, хто нераз бродив чи спотикався, і переконайтеся на власні очі. Робота кипить, а дир. Свенціцький аж ліпший гумор дістав, бо тепер наша публика вже не буде слезити, а мов повінь нахлине до Музею...

Тепер ніхто вже не скаже: „Зайшов би, але там такий тяжкий захід!" Бо і тротуар буде і сходи за фірткою поправлені і на городці перед Музеєм не пусто.

Я на загал проти ювилеїв. Але тепер бачу, що вони — незла інституція, коли на них бувають батьки міста. Не зашкодить, думаю, уладити їх то тут то там — можеб якийсь тротуарчик, якийсь бручок, якийсь дозвіл на поширення сцени....

Тоді всі щось зискають: безробітні працю, місто гарніший вигляд, а ми можливий доступ.

Тільки тоді мусимо повести пропаганду за тим, щоби віддячитися містові — грубо збільшеною фреквенцією в наших музеях і концертовій салі та збільшенням членства в товариствах.

Галактіон Чіпка.

Памяти бл. п. Івана Іжицького.

Дня 18. ц. м. відбулися у Львові на личаківськім цвинтарі похорони бл. п. **Івана Іжицького,** заслуженого довголітнього директора Краєвого Т-ва Кредитового і Союзного Базару у Львові. Над могилою промовляли: д-р Говикович, дир. Рутковський та о. С. Дурбак.

Пок. Іван Іжицький уроджений 6. 6. 1876 р. в Довголуці, стрийського повіту, з дуже тяжких відносин добився місця судового урядовця. Спенсіонувався скоро і станув до громадянської праці в українських економічних установах. У часі війни працював добровільно з пок. послом д-ром Евгеном Олесницьким, а відтак у краєвій централі для збуту худоби. В 1918 р. в листопаді приділили його до апровізації.

Був 25 літ директором Союзного Базару і 10 літ директором Краєвого Т-ва Кредитового у Львові. Належав до основників кооперативи „Ізмараґд" і був членом інших наших установ. Покійний визначався незвичайною працьовитістю, знанням і розумінням господарських та торговельних справ. Був у праці витревалий і послідовний, а при цьому скромний та дуже солідний. Як директор тішився великою пошаною і мав повне призкання за свою діяльність.

Полишив дружину Марію, одиноку доньку бл. п. Івана Белея, заслуженого довголітнього редактора „Діла", що довгі роки свого життя пережив у домі Іжицьких і в них помер.

Дивогляди.

168 РАЗІВ ЖОНАТИЙ.

На Уралі, в м. Нижнім-Салдинськім засудили веселого товариша Лафина за те, що вкрав 7000 рублів і приневолював дівчата, які працювали в його бюрі виходити за нього заміж. Був він урядовцем сталевої фабрики і оженився 168 разів. Пересічно кожне його подружжа тяглось тиждень. Він користав широко з розводового закону.

СТРІЛИ В КІНІ.

Підчас одної кінової вистави в Шікаго трапилась така сцена. Приявні на салі поліцаї освітили авдиторію і наказали всім піднести руки вгору. Виявилось, що вистріли, які йшли від звукової фільми були такі сильні і такі правдиві, що поліцаям здавалось, буцім-то на салі хтось стріляє

Дописи.

ЗБОРІВ.

Українцям Зборівщини під розвагу. Філія „Просвіти" в Зборові закупила перед світовою війною збірними зусиллями громадянства Зборівщини реальність у Зборові на приміщення українських повітових установ. Побудований на реальности будинок знищила світова війна. Ті обставини використав сусід, жид Морген, який, користаючи з доброї для себе повоєнної конюнктури, вибив собі незаконно на площу реальности „Просвіти" два вікна. Тому, що філія „Просвіти" не вспіла цілої площі забудувати, бо поставила на площі тільки тимчасовий дім, жид Морген використав і ту ситуацію і початково за згодою Т-ва, а відтак самовільно став час до часу площею Т-ва заіздити до своєї реальности. На це звернули увагу українські громадяни тимбільше, що рішили побудувати на площі „Просвіти" поверховий дім на приміщення повітових установ і театральної салі і в тій цілі поробили відповідні заходи. Щойно тоді місцеві жидівські чинники очинали алярм, добачуючи в будові дому „Просвіти" загрозу для своїх „інтересів" і змобілізували цілу жидівську публичну опінію проти українського громадянства, в першу чергу проти тих, що поставлені громадянством повіту найближче до справи будови дому „Просвіти". Філія „Просвіти", маючи на увазі, що її реальність вільна від всякої служебности, внесла проти жида Моргена судовий позов за законне не виконування тої служебности на своїй реальности. На жаль, з причини знищення ґрунтових книг у тут. городськім суді та агресивної постави до справи загалу тутешнього жидівства не закінчилася з тим позвом. Цей факт додав ще більшої відваги зборівським жидкам, які пішли зорганізованою масою в намірі знищення української установи. Вони не вдоволилися тим, що Морґенові не прислугове жадне право служебности на реальности „Просвіти" і рішили не тільки не закривати неправно вибитих вікон на її площу, але й постановили безправно узурпувати собі велику частину площі „Просвіти", сумежну з домом Морґена. В тій цілі наперед крадьком, а відтак насильно почали вищати замки від віздової брами Т-ва, а навіть браму ту вивалили і сховали. Коли ж українці зареагували й умістили на брамі Т-ва жидівську колодку усунули, місцеві жиди збіглися на площу „Просвіти" та вигукуючи під адресою українців: „злодії", „гої" „погромщики", забрали з площі „Просвіти" браму і в асисті місцевої поліції браму ту відтак вечором умістили, як свою власну, замикаючи двома своїми колодками. Не обійшлося при тім і без арештів українців внаслідок безпідставних жидівських закидів у сторону влади. Не мали таки успіху інтервенції голови Філії у старостві в цій справі. Справа пішла знову до суду і затягнеться на довшу мету. В той спосіб місцеве жидівство зі страху перед вишими культурноекономічними установами, які саме могли стати приміщенням в домі „Просвіти", відсуваючи справу будови дому на необмежений час. Отсим запитуємо місцевих жидів: чи дійсно поміщені в теперішнім домі „Просвіти" українська книгарня, мануфактурний відділ Кооперативного Союзу, крамниця з печивом, читальня „Просвіти" і споживча кооператива „Стрипа" так сильно загрожують жидівським інтересам, щоб аж настанови на їх знищення? Чи жидівське населення не живе коштом українського громадянства Зборівщини?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 20. X. год. 4.30 попол. Аб. 3. „Музика на вулиці"; год. 8. веч. Аб. 3. „Шісвацятилітка".

Понеділок 21. X. год. 8. веч. Концерт Гофмана.

Вівторок, 22. X. год. 8. веч. Аб. 4. Премієра „Фридрих Великий" (ювилей Людв. Сольського).

Середа, 23. X. год. 8. веч. Аб. 4. „Фридрих Великий".

Четвер, 24. X. год. 8. веч. Ав. 4. „Фридрих Великий".

Пятниця. 25. X. год. 8. веч. Аб. 4. „Валеска Ґерт".

Субота, 26. X. год. 8. веч. Аб. 4. „Фридрих Великий".

Театр Рівнородностей.

Нечинний.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

Жовква:
20. X. „Отаман Пісня".
21. X. „Спадкоємець".
22. X. Серед бурі".

З Жовкви іде Театр до Рави Руської, Угнова, Сокаля і Камінки Струмилової.

Кіна.

АДРІЯ: „Азбука гільтяїв", „Тайна пристані".
АПОЛЬО: „Вацусь" (Димша).
АТЛЯНТИК: „Не мала баба клопоту".
ВАНДА: „Драйфус", „Тут царить гумор".
ҐРАЖИНА: „Орлов" ів Ліяною Гейд ів. Петровичем.
КАСІНО: „Хрестоносні походи" (реж Сесіля Міля).
КОЛІСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНиК: „Фолі Бержер" (Моріс Шевальє".
МАРУСЕНЬКА: „Бар-Міцве", „Живи та смійся".
МІРАЖ: „Пристрасні любки", „Пригоди пеховця" (Чарлі Чаплін).
МУЗА: „Весела вдовичка".
ПАКС: „Молодий ліс" і додатки.
ПАЛЯС: „Це люблять мужчини".
ПАН: „Галька" Монюшка" (в Кепурою).
РАЙ: „Дві Йовсі" (Смосарська).
СВІТ: „Злодій сердець", „Родина Ротшільдів".
СОНЦЕ: „Надя", „Ревія в Сонці".
СТИЛЕВЕ: „Дівча в хмар" (Хозе Мохіка) та ревія „Осінні збитки".
ТОН: „Пат і Патахон як джезбендисти".
УТІХА: „Серце індіянки" та ревія.
ХИМЕРА: „Малий полковник" (Шерлі Темпль).

Модерні приймачі на батерію,
що вдень відбирають Льондон, Париж, Рим і т. д., а вночі Америку виробляє одинока фірма в краю:
Радіотехнічні заведення
„EKRAVOX"
Львів, Академічна 11.
269 8-10

Закордонне радіо.

Неділя, 20. жовтня 1935.

Відень (506,8) 11.45 Симф. концерт, 12.55, 16.15 Попол. музика, спів, 20.15 Арії та пісні, 23.05 Віденська музика. **Братислава** (298,8) 10.10 Сп. арії Генделя. **Брно** (325,4) 17.50 Твори чеських композиторів — сп., муз. **Кошиці** (259,1) 17.55 Для Закарпаття (в муз. частині: нар. пісні в вик. Коляра). **Прага** (470,2) 7.30 Концерт, 9.55, 20,20 Хор, 15.00 „Цілунок" оп. Сметани. **Париж** (1648) 13.15 Муз.-вок. концерт, 18.00 Концерт симф. орх. **Білгород** (437,3) 13.15, 18.30 Арії та пісні. **Кенігсвустергавзен** (1571) 11.30 Авд: Льопе де Вега, 14.30 Двофорт. музика, 19.00 Перли віденької нар. пісні. 20.00 Віденські мельодії. **Кельн** (455,) 10.30 Вес. музика, 19.15 Нар. музика, 20.00 Пятьдесятьліття „Циганського барона" вес. вечір: орх., хор, солісти. **Ляйпціг** (395,2) 14.30 Суч. пісні, 18.00 Вес. авд. (пісоньки, музика), 19.30 „Золото Рену" оп. Вагнера. **Мінхен** (405,4) 12.00 Концерт, 15.05 Пісні й камер. твори Фішенштаґера. **Будапешт** (549,5) 12.30 Концерт оп. орх., 17.00 Циг. музика. 19.50 Спів. **Міляно** (221,2) 13.10 Легка музика, 20.50 „Ля Кампана Сомерса" („Затоплений дзвін") оп. Респігія на осн. Гавптмана. **Рим** (420,8) 13.00 Легка музика, 20.50 Симф. концерт.

Понеділок, 21. жовтня 1935.

Відень (506,8) 16.05 Концерт солістів (муз., спів), 19.45 Гутірка з мандрівником Свен Гедином, 21.00 Рел. музика. **Братислава** (298,8) 17.15 Скрипка, 19.30 Словацькі нар. пісні. **Брно** (425,4) 19.50 „Дві сестри з Праги" ком. оп. Мілера. **Прага** (470,2) 12.35 Сальон. музика. 16.10 Симф. концерт. **Париж** (1648) 19.30 Симф. концерт, 21.00 Гітаристи, 21.45 Камер. музика. **Білгород** (437,3) 17.00 Нар. пісні, 20.00 Опера. **Кенігсвустергавзен** (1571) 12.00 Концерт, 17.30 Дрібні твори великих мистців. 20.10 Радіоцирк, 18.30 Пісні. **Кельн** (455,9) 16.10 Давні нім. пісні. 19.00 Музика. **Ляйпціг** (382,7) 15.55 Крайцерова Соната Бетовена, 18.50 Нар. мельодії, 20.10 „Молодий лицар із Земпах" муз. песа Мілера, 22.30 Трансм. із Ріо де Джанейро: Бразилійська нар. музика. **Мінхен** (405,4) 17.00, 20.10 Вок.-музика, концерт. **Будапешт** (549,5) 17.30 Сольо на цимбалах, 18.25 Легка музика, 19.30 Фестіваль Ліста. **Міляно** (221,2) 11.30 Популярна музика, 20.50 Еспанська музика, 22.00 Камер. музика. **Рим** (420.8) 12.30, 19.45 Концерт, 20.50 „Цвітка Гаваї" оп. Абрагама.

Львівське радіо.

Неділя, 20. жовтня 1935.

9.00 Ранішня авд., 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Театр новини, 12.15 Муз. поранок, 14.00 „Білі й чорні" фраґм. із книжки Юр. Ґіжицького, 14.20 Легка музика з гр. пл., 15.00 Чвертьгодина жінки-хліборобки, 15.15 Легка музика з гр. пл., 15.25 Огляд ринків рільних продуктів. 15.38 Музика з гр. пл., 15.45 Хліборобська гутірка: Може бути ліпше й дешевше, 16.00 Для дітей: Чим є твій батечко? — Листарем. 16.15 Концерт сальон музики, 16.45 Концерт муж. хору, 17.00 Танк. музика, 17.40 Словно-муз. авд., 18.00 Пісоньки, 18.30 Театр Уяви: „Секретарка сліпця" Люнцера й Вольфа. 19.10 Рекл. концерт, 19.25, 21.45, 21.46 Спортові вістки, 19.30 „Фавст" Ґуноде з гр. пл., 16.45 Що читати? — марияністична белетристика, 20.00 Концерт орх., 20.45 Вмінки з торів И. Пілсудського, 20.50 Веч. денник, 21.00 На веселій львівській хвилі, 21.30 У Святохресних горах, 22.00 Концерт орх., 23.05 Танк. музика в вик. акордеонів із гр. пл.

Понеділок. 21. жовтня 1935.

6.20 Ранішня авд., 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Концерт орх., 13.25 Хвилина для жінок, 13.30 Легка музика з гр. пл., 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Пісоньки Еріянового хору з гр. пл., 16.00 Лекція нім. мови, 16.15 Вок. терцети в супр. форт., 16.45 Скеч: Кохання та брідж, 17.00 Гутірка: Наш клієнт — наш пан, 17.15 Хвилина поезії, 17.20 Концерт джез. музики, 17.45 Морська риболовля. 17.55 Ружицький: Форт. квінтет ц-моль оп. 35, 18.25 Скринька для дітей, 18.35 Сільва рерум. гр. пл., 18.45 Хвилина Чайковського з гр. пл., 19.00 Осінні жнива на Волині, 19.20 Реклям. концерт, 19,35 Спорт. скринька, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Акт. гутірка, 20.00 Вояцька авд., 20.30 Транскрипції Ліста з гр. пл., 20.45 Веч. денник, 20.55 Із суч. Польщі, 21.00 Скрип. ресіталь у супр. форт., 21.30 Віденська молодість Ю. Словацького, 52.00 Симф. концерт, 23.05 Віденська музика з гр. пл.

БІРЖА.

ГРОШІ.

На нинішній варшавській біржі нотовано такі курси: Бельгія 89.30, 89.53, 89.07, Берлін 213.70, 214.70, 212.70, Голяндія 360.50, 361.40, 359.60, Льондон 26.11, 26.24 25.98, Ню Йорк чеки 5.31 і пять восьмих, 5.34 і пять восьмих 5.28 і пять восьмих, Ню Йорк кабель 5.31.75, 5.34.75, 5.28.75, Прага 21:99, 22.04, 21.94, Стокгольм 134.60, 135.25, 133.95, Швайцарія 173.05, 173.48, 172.62. Італія 43.32, 43.44, 43.10, Мадрид 72.60, 72.96, 72.24.

Акції Баку Польського 91.50, Стараховиці 32.75.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.36 зол.

ETRONAL
(Затверджений рег. Мін. Спр. Вн. ч. 1606.)

Одинокий кревний засіб діває хотянною скоро і певно. Ділання „ЕТРОНАЛЮ" стверджене на Львівській Ветеринарійній Академії. Можна дістати в хем. лябораторії М-ра **С. Едельмана, Львів, Театинська 16** та у всіх аптиках.
534 1-4

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 19-го жовтня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів

1 кг. масла десерового бльокового без опакування	2·70 зол.
1 кг. масла десерового в бочках враз з опакуванням	2,74·50 „
1 кг. масла дес. експорт. враз з експортовим опакуванням дає зачет по	2·80 „
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·75 „
1 к. яєць	4·30 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 19. X. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці льоко подвіря птахорізні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята 0·90 – 1.30 І. кляси	0·85 зол.
Курки однорічні І. кл.	0.95 „
Качки годовані з ясним опір.	0.75 „
Качки товщені	0.85 „
Гуси годовані	0.75 „
Гуси товщені	0.85 „
Пантарки годовані	0.90 „
„ товсті	1.— „
Індики год.	1.— „
Індички год.	1.10 „
Індики товсті	1.10 „
Індички товсті	1.20 „

Курки й курята приймає в кожній кількості. Іншу птицю в кількости визначеного приділу для кожного свого доставця. Птиці не годованої, худої не приймає. Приймає нових доставців.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ФУТРА виконує дешево й солідно Евген Говикович, Львів, вул. Домініканська ч. 4. 123 50-90

Золоті та срібні вироби, перстенці шлюбні обручки тощо, продає дешево славнозвісна католицька фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, Марійська пл. 5. Полагоджує всякі направки. 82

Першорядне виконання тривкої ондуляції 7 зол. тільки у Штіра, Брама Андріолія. 491 5-12

Біжутерію направляє та переробляє **виключно золотнича робітня** А. Лявнбреннера, Пасаж Гавсмана 3. 515 5-10

Фортепіяни, Піяніна як нові, за рижні ціни продає, міняє, випозичає Ганак, Пілсудського 21, перший поверх. 525 4-10

Француженка починає курси французької мови (по 3 особи) по 8 зол. від особи. Пекарська 49, мешкання 8. Зголошення від 14—17. 534 2-2

Першорядна робітня корсетів „**Ем-Ес**", Сикстуська 9. поручає свої елеґантні вироби, по конкуренційних цінах. Даємо на догідні сплати. 531 3-5

Невже магістер прав і абсольвент торг. курсу має згинути з голоду лише тому, що ніде не може найти заняття. А. Косик, Фрідріхів 6. 3-3

Течиво проти блощиць поручає Дроґерія Колежанського Баторія 30. 472 4-5

Кімнати на бюра від 1. листопада ц. р. до винайму при вул. Крашевського ч. 23.

Увага! Філятелісти! Найдешевший склад марок „Польонія", Львів, Бравлівська чотири, телефон 279-54, поручає великий вибір марок по цінах дуже корисних для кожного. Купуємо засіди збір марок та курсуючі марки Польщі, платимо найвищі ціни. Цінники даром. 544 1-3

ОГОЛОШЕННЯ.

ПІЯНІНА

Першорядні по знижених цінах на догідних умовинах.
Купно, продажа, заміна охазійних інструментів.
НОВАЦЬКИЙ
10/92 а Пілсудського 17 9-25

Машини до писання
фабрично нові 360 зол. Вживані машини на складі. Приймаю направу машин.
Міхальський, Фредра 7. Тел. 207-41
464а 2-3

МЕБЛІ: їдальні, спальні, кабінети, тапчани клюби декорації

поручає віденська вироб столярсько-тапіцерська **Івана Ортнера**
Львів
Сикстуська 41.
Телефон 292-79

Фабрика **ВАТАЛІНИ, КИЛИМОВОЇ ПРЯЖІ І ВАТИ**
Відділ продажі КАЛЬМАН ФУКС
Львів —— Ризницька 17
продає по фабричних цінах.

Друки на часі!!!
У звязку з урухомленням автоматично телефонічної централі, можна закупити у нас таку вивіску:
„Телефону вживати тільки у справах урядових! Приватні розмови дозволені за оплатою 10 сот."
Ціна вивіски на картоні **20 сотиків.**
Адміністрація „Діла",
Львів, Ринок 10.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ
БЛАКИТНА КІМНАТА
ТА ІНШІ ОПОВІДАННЯ
Переклад із французької мови Василь Софронів. — Ціна 0.95 зол., з поч.

Радіо приступне для всіх.

Зол. 25 місячно **ФІЛІПС** 974 А 3-засяг. 3-лямповий

Зол. 36 місячно **ФІЛІПС** 44 А Super Inductance 3-лямповий

Зол. 50 місячно **ФІЛІПС** 525 А Superheterodyna 5-лямповий

Продукція 1936, що всіх вдоволяє
ФОТО-РАДІО-ПАЛЯС
Львів, пл. Марійська 8 (Дім Шпрехера) 18/92

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках	„ 0·60
„ „ на першій сторінці	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1	зол. 480—
„ „ 1/2	„ 250—
„ „ 1/4	„ 130—
„ „ 1/8	„ 70—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.